

сказати про те, що здійснювані в Україні останнім часом правові реформи не розраховані на якісне юридичне супроводження або не спираються на високий фаховий рівень юридичних кадрів. Окремо приділяється увага освітній підготовці юристів. Однак кількість невирішених проблем юридичної професії не зменшується, а щодо працевлаштування, соціального захисту навіть збільшується. Бракує висококваліфікованих працівників із досвідом роботи, які б виконували роль кадрового фундаменту професійного прошарку юристів, забезпечували стабільність у генерації суб'єктного складу юридичної діяльності.

Тому, коли ми говоримо про певні особливості правової ідеології сучасного етапу або про недоліки у реалізації закону, то насамперед маємо на увазі не пересічного громадянина, а представника юридичної професії, на якого суспільством покладено обов'язок забезпечити здійснення права, а разом із ним і соціальної справедливості. Таке бачення місця й ролі юридичної професії у правовій системі дає нам усі підстави стверджувати про існування взаємного впливу між тими перетвореннями, що відбуваються у правовій системі, та тими, які спостерігаються у сфері здійснення юридичної діяльності.

Список використаних джерел

1. Гладун З. С., Кравчук М. В., Бармак М. В. Основи правознавства: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 1999. 280 с.
2. Гусарев С. Д. Нормативні принципи юридичної практичної діяльності. *Право України*. 2005. №9. С. 22-24.
3. Гусарев, С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти: монографія. Київ: Знання, 2005. 375 с.
4. Свиридчук Н. П. Юридична деонтологія: навч.-метод. посіб. Київ: Хай-Тек Прес, 2012. 336 с.
5. Чернуха Н. М., Рижиков В. С. Професійна діяльність юриста: теоретичні засади. *Трипільська цивілізація*. 2012. №7. С. 45-48.
6. Чернуха Н. М., Рижиков В. С. Щодо сутності професійної діяльності фахівців сфери юриспруденції. *Наукові праці МАУП*. 2012. Вип. 4. С. 66-69.
7. Юридична деонтологія: навч. посіб. / упоряд. І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. Київ: ЦУЛ, 2018. 157 с.

Музика В.

*студентка 1 курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: д. і. н., професор кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ Грубінко А. В.*

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Забезпечення прав і свобод людини є однією з найактуальніших проблем для юридичної науки та державної діяльності. Важливе місце серед її складових посідає захист прав дітей, специфіка якого обумовлюється як особливостями вікового, фізичного та психічного стану дітей, так і сферою діяльності органів державної влади щодо охорони захисту та гарантування їх прав і свобод.

Важко не погодитись з тим, що діти є найбільш уразливою частиною будь-якого суспільства. Відсутність можливості самостійного захисту дитини від посягань на її свободу призводить до численних порушень прав дітей у всьому світі, і зокрема, в Україні.

Аналіз останніх досліджень свідчить про те, що багато хто з українських науковців присвячував дослідження проблематиці прав дитини, зокрема, Н. М. Опольська, Т. Г. Корж-Ікаєва, О. В. Максименко, Н. М. Крестовська, Л. А. Ольховик, А. Ю. Ковальчук, О. А. Шульц, Ю. В. Буняк, Н. М. Оніщенко, О. М. Кудрявцева, В. Г. Чорна, Є. С. Назимко та інші.

Мета дослідження полягає у системному аналізі теоретичних поглядів на права дитини, її сутність, механізм та особливості реалізації в сучасній Україні.

У будь якій соціальній державі соціальний захист - це один з найважливіших напрямків розвитку. Рівень цивілізованості держави та суспільства визначається ставленням до найменш захищених та найбільш вразливих його членів, які потребують соціального захисту, у першу чергу до дітей. Ставлення до дітей, їхніх прав і свобод, повага до їхньої людської гідності якнайточніше відображають не лише рівень цивілізованості суспільства, а й рівень гуманності .

Дитину жодним чином не можна прирівнювати до дорослої особи, особливо у правових аспектах. Вона від народження має права людини. Проте, дитина ще має бути забезпечена особливими правами, особливим захистом, які мають часовий вимір і спеціальне призначення. Це обумовлено її фізичною, розумовою, моральною та духовною незрілістю.

Саме тому в сучасних умовах розвитку українського суспільства необхідно більше уваги приділити належному рівню соціального захисту прав дітей та з'ясуванню конкретних причин протиправної поведінки окремих із них. Цього можна досягнути шляхом політичної стабілізації соціально-економічного розвитку програми дій щодо належного виховання та розвитку потенціалу нації у таких напрямках, як навчання, спорт, дозвілля тощо [6, с. 378].

Найбільш виразно права людини виявляються в її суб'єктивних правах. Суб'єктивне право – це закріплені в юридичних нормах вид і міра можливої поведінки особи в суспільстві та державі, що спрямовані на здійснення прав людини [7, с. 40].

Тому воно виникає як можливість самостійно здійснювати певні дії, так і можливість вимагати цього від іншої особи, оскільки така поведінка зумовлює реалізацію суб'єктивного права.

З правової точки зору дитина виступає самостійним суб'єктом права. Саме тому на неї поширюється весь комплекс громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав людини. Конституція України гарантує правовий захист, матеріальну і моральну підтримку дитинства (ст. 24). Це є доказом того, що держава не є пасивним учасником при реалізації зазначених норм права, а активно сприяє забезпеченню реалізації прав дитини та виконує функцію її соціального захисту [8, с. 146].

Проблема захисту прав дітей є надзвичайно актуальною і вона має вирішуватись перш за все на законодавчому рівні. Увага до захисту прав неповнолітніх наразі повинна підвищуватись з урахуванням негативних процесів у соціально-економічній, морально психологічній та інших сферах

суспільного життя, які не найсприятливішим чином впливають на свідомість та поведінку зазначеної категорії осіб [6, с.378].

Особливість щодо захисту прав дітей полягає в тому, що вперше вони були визнані на міжнародному, а не національному рівні. Першим міжнародним документом, в якому розглядається проблема прав дитини була Женевська декларація 1924 р. У той час права дітей розглядалися в основному в контексті заходів, які необхідно було прийняти відносно рабства, дитячої праці, торгівлі дітьми.

У 1959 році Організація Об'єднаних Націй прийняла Декларацію прав дитини, в якій проголошені соціальні та правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей. Проте, Женевська декларація прав дитини 1924 року та Декларація прав дитини 1959 року мали лише декларативний та рекомендаційний характер, а для захисту і забезпечення прав дитини необхідні були конкретні закони й міжнародні договори. Тому 20 листопада 1989 року Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята Конвенція про права дитини, яка вважається світовою конституцією для дітей.

Україна ратифікувала Конвенцію 27 вересня 1991 року та внесла відповідні зміни до національного законодавства.

Ратифікація Конвенції означає, що уряди беруть на себе зобов'язання забезпечити дитині зростання у безпечних та сприятливих умовах, маючи доступ до високоякісної освіти та охорони здоров'я, а також високого рівня життя. Вони також погоджуються захищати дітей від дискримінації, сексуальної та комерційної експлуатації та насильства, і особливо піклуватися про дітей - сиріт та біженців [2, с. 84].

Законодавство України, яке забезпечує права неповнолітніх складається перш за все з норм міжнародного права (Конвенція про права дитини), Конституції України, Сімейного кодексу України та численних актів національного законодавства (таких, як Закони України «Про охорону дитинства», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», урядові та відомчі акти, які розкривають механізм застосування законодавства про права дітей) [6, с. 378].

26.04.2001 році був прийнятий Закон України «Про охорону дитинства». Цей Закон визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет, що має важливе значення для забезпечення національної безпеки України, ефективності внутрішньої політики держави, і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, всебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні встановлює основні засади державної політики у цій сфері, що ґрунтуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини [1].

Завданням законодавства про охорону дитинства є розширення соціально-правових гарантій дітей, забезпечення фізичного, інтелектуального, культурного розвитку молодого покоління, створення соціально-економічних і правових інститутів з метою захисту прав і законних інтересів дитини в Україні [5, с.555].

Також, вагомим здобутком цього Закону є включення до його змісту розділу щодо забезпечення прав дитини, яка перебуває у несприятливих та екстремальних ситуаціях [2, с. 86].

Звичайно, розглядаючи питання щодо прав дитини, не можна не звернутися до положень Конституції України. Але, на жаль, норми Конституції більше спрямовані на охорону прав і свобод людини та громадянина, і лише у статті 52 конкретизується незначна кількість належних саме дитині прав: рівність незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним; право на захист від насильства та експлуатації; право на піклування з боку держави [4].

Комплекс особистих і майнових прав дитини закріплено Сімейним кодексом України. Проте ці права є певною мірою специфічними, оскільки їх здійснення забезпечується конкретно визначеними та зобов'язаними законом особами – батьками (іншими законними представниками). Сімейним кодексом України передбачено право на сімейне виховання, на спілкування з батьками, право на ім'я, право на майно, на утримання від батьків тощо.

Законодавчими актами України передбачено широкий спектр різних прав дітей та заходів щодо охорони цих прав. Серед таких актів слід назвати закони України “Про попередження насильства в сім'ї”, “Про державну допомогу сім'ям з дітьми”, “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам” та ін.

Погіршення економічних умов життя основної маси населення країни, у тому числі й тих людей, які мають на утриманні дітей призводить до росту психоемоційних перевантажень і посилення кризи в сімейних відносинах. Безумовно, зазначені обставини сприяють відродженню дитячої бездоглядності як соціального явища, з якими необхідно, перш за все, боротись економічними методами.

Часто діти здійснюють різноманітні правопорушення, що є однією з гострих проблем українського суспільства. Основними причинами, які призводять до таких дій неповнолітніх є: соціально-економічні (зубожіння населення, розвиток тіньової економіки, зростання в суспільстві соціальної напруги, рівня безробіття, зокрема серед молоді, політична нестабільність); несприятливе сімейне оточення; проблеми у взаємостосунках дитини в шкільному середовищі (антипедагогічні методи роботи вчителів із важковиховуваною дитиною, конфліктні ситуації в класному колективі, неуспішність у навчанні, слабкий зв'язок між школою та сім'єю); негативний вплив позашкільного середовища [6, 380].

Як нам уже відомо, Законом України “Про охорону дитинства” передбачено право на захист дітей від усіх форм насильства. Кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Відношення у сім'ї, навчальних та інших дитячих закладах мають забезпечуватися на принципах, що ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості і виключають приниження честі та гідності дитини [1].

7 січня 2018 року набрав чинності Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, яким передбачається впровадження комплексного підходу для боротьби з домашнім насильством, суттєве доповнення існуючих інструментів такої боротьби та інших норм, спрямованих на покращення захисту потерпілих від домашнього насильства. Під домашнім насильством тепер розуміється будь яка дія фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, а також погрози вчинення таких діянь.

Також, жахливим є той факт, що українські діти часто стають жертвами торгівлі людьми, найгірших форм дитячої праці, проституції та порнографії. Для того, щоб концепції різних правових норм щодо захисту прав дітей стали реальністю для кожної дитини, вони повинні стати керівництвом до дій кожного дорослого.

Варто зазначити, що система охорони здоров'я недостатньо пристосована для того, щоб протистояти новим ризикам, з якими стикається сучасна молодь. Дослідження ЮНІСЕФ показують, що підлітки стали більше курити, вживати алкоголь та наркотики, що призводить до суттєвого погіршення здоров'я молодих людей та росту смертності серед молоді.

На даний момент в Україні триває збройний конфлікт. Воєнні дії на сході країни та соціально-економічна нестабільність спричиняють напругу в суспільстві, у тому числі й у дитячому середовищі. Щоденно під час збройних конфліктів гинуть та отримують поранення тисячі цивільних осіб. Деяку частину цих жертв становлять діти. Актуальність теми зумовлена тим, що діти, залишаючись особливо вразливою категорією населення, незважаючи на зусилля більшості держав світу, залишаються основними суб'єктами-об'єктами системної дискримінації, яка особливо посилюється в умовах кризових ситуацій, зокрема, під час збройних конфліктів.

У пункті четвертому статті 38 Конвенції про права дитини та участь неповнолітніх у збройних конфліктах міститься положення про те, що "згідно зі своїми зобов'язаннями за міжнародним гуманітарним правом, пов'язаним із захистом цивільного населення під час збройних конфліктів, Держави-учасниці зобов'язані вживати всі можливі заходи з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними" .

Згідно зі статтею 3 Факультативного протоколу Конвенції мінімальний вік добровільного призову осіб до своїх національних становить 18 років. Також Конвенція встановила механізм контролю за діями держав, що приєдналися до Факультативного протоколу, щоб такий призов не мав насильницького чи примусового характеру.

Варто зазначити, що у зв'язку з внутрішнім переміщенням діти потребують неабиякого захисту. Окрім задоволення базових життєвих потреб, важливою складовою є соціально-психологічна допомога та допомога в адаптації дітям. ЮНІСЕФ продовжує надавати підтримку Урядові України в посиленні його відповідальності щодо забезпечення прав дітей, як це передбачено Конвенцією про права дитини. Протягом наступних 5 років ЮНІСЕФ в Україні зосередить свої зусилля на п'яти основних практичних досягненнях в інтересах дітей: соціальна інтеграція та макрополітика для дітей; захист дітей у будь-яких ситуаціях; унавчання для всіх дітей; здорове життя у ранньому дитинстві та пізніше; вода та стабільне середовище.

Отже, не викликає сумнівів той факт, що діти є найбільш вразливою частиною суспільства і мають найменші можливості для самозахисту. Сьогодні стає все більш актуальним інформування як самих дітей, так і суспільство про права дитини, механізми їх забезпечення і захисту.

В Україні сформована правова база для здійснення заходів щодо охорони дитинства. Проте, незважаючи на достатньо широку нормативну базу, дотримання прав дитини в Україні ще не досягло достатнього рівня. Реалізація правових норм на практиці іноді стає неможливою у зв'язку з існуванням

різного роду перешкод. Аби вирішити цю проблему, нам достатньо лише об'єднати зусилля держави, суспільства, сім'ї, батьків.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про охорону дитинства” від 26 квітня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
2. Ковальчук А.Ю. Деякі аспекти правового забезпечення прав і свобод дитини. Європейські перспективи. 2012. №2. С. 83-87.
3. Конвенція про права дитини та участь неповнолітніх у збройних конфліктах від 10.01.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0009323-11>.
4. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
5. Лінник Н.В. Відповідальність держав за порушення прав дитини. Держава і право. 2005. Вип. 28. С. 554-558.
6. Ніколайчук А. І. Сучасний стан захисту прав дітей. Форум права. 2014. №1. С. 378–381.
7. Рабінович П.М. Права людини та їх юридичне забезпечення (основи загальної теорії держави та права). К.: НМК ВО. 1992. 100 с.
8. Швець І.В. Поняття та класифікація прав дитини в Україні. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №12. С. 145-151.

Наконецний І.

*студент IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри теорії
та історії держави і права ТНЕУ Григорук Н.Г.*

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Наукова проблематика, пов'язана із механізмом держави, була і залишається надзвичайно актуальною не тільки у теоретичному, але й практичному вимірах.

Категорія «механізм держави» змінювалась у ході розвитку суспільства і держави. У вітчизняній юридичній літературі ХХ ст. поняття «механізм держави» почало застосовуватись у 20-30-х рр. після обґрунтування необхідності механізму диктатури пролетаріату. Її зміст складала діяльність партії, яка через державу та недержавні організації проводила свій політичний курс. У 60—80-х рр. з'являється концепція політичної системи суспільства як механізму здійснення політичної влади державою та недержавними структурами [1]. Проте, на сучасному етапі розвитку юридичної науки ці терміни співіснують паралельно та виражають однотипні явища у різних проекціях їх вияву.

Сучасне правознавство розуміє механізм держави через вузький і широкий підхід. Зокрема, вузький підхід передбачає ідентичність державного механізму й апарату держави. Фактично, це був домінуючий підхід соціалістичної правової школи. Наприклад, Спірідонов Л.І. розуміє механізм держави як систему державних органів, під посередництвом якої здійснюється державна влада та реалізація її функцій. Схожими погляди є професора Сирих В. М., який також розглядав поняття «механізму держави» через